

Yetişkinlerde İnternet Öz Yeterliliği ile Siberkondri Ciddiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship between Internet Self-Efficacy and Cyberchondria Severity in Adults

Yunus Emre ÖZTÜRK¹, Şeyma KAHVECİ², Seda Nur ÜNAL³, Halil TÜRKTEMİZ⁴

ÖZET

Amaç: Günümüzde internet kullanımı her geçen gün yaygınlaşarak günlük yaşamın vazgeçilmez unsurlarından birisi haline gelmektedir. İnternet bireylerin sağlık konusunda araştırma yapmasına olanak tanımaktadır. İnternetin kullanılmasında öz yeterliliğe sahip olmak, yeni kuşak hastalığı olarak tabir edilen siberkondrinin oluşmasına neden olabilmektedir. Araştırmanın amacı, yetişkin bireylerde internet öz yeterliliğinin siberkondri ciddiyeti ile ilişkisini ortaya koymaktır. **Gereç ve Yöntem:** Araştırmada nicel araştırma yönteminden yararlanılmış olup veriler anket formuyla elde edilmiştir. Anket formu sosyo-demografik özellikler, İnternet Öz-Yeterliliği Ölçeği ve Siberkondri Ciddiyet Ölçeğinden oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini Konya'da yaşayan 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini gönüllü olarak araştırmaya katılan 440 kişi oluşturmaktadır. Elde edilen veriler normal dağılıma uyduğu için parametrik testler uygulanmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %19,8'i günde 1-2 saat arasında internette vakit geçirirken, %13,1'i 1 saatten az zaman harcamaktadır. Bireylerin internet öz-yeterlilikleri ve siberkondri düzeyleri ile yaş, medeni durum, cinsiyet, aylık gelir durumu, günlük internet kullanım süresi, öğrenim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Katılımcıların internet öz yeterliliği ile siberkondri düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Araştırmanın bulgularına göre, yetişkin bireylerin internet öz yeterliliğinin artmasının siberkondri ciddiyet düzeyini de artırdığı belirlenmiştir. Bireylerin bilinçli internet kullanımı, hastalanmaları durumunda sadece internetteki bilgilere bağlı kalmamaları, hastalıkları hakkında alanında uzman kişilerin görüşüne de başvurmaları konusunda bilinçlendirilmeleri sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Siberkondri, İnternet Öz Yeterliliği, İnternet Kullanımı

ABSTRACT

Objective: Today, the use of the internet is becoming more widespread day by day and is becoming one of the indispensable elements of daily life. The internet also enables individuals to conduct research on health. Having self-efficacy in the use of the internet can cause cyberchondria, which is called a new-generation disease. The aim of the research is to reveal the relationship between internet self-efficacy and the severity of cyberchondria in adult individuals. **Materials and Methods:** The quantitative research method was used in the research, and the data were obtained with a questionnaire form. The questionnaire consists of socio-demographic characteristics, the Internet Self-Efficacy Scale, and the Cyberchondria Severity Scale. The population of the research consists of individuals over the age of 18 living in Konya. The research sample consists of 440 people who voluntarily participated in the research. Since the data obtained fit the normal distribution, parametric tests were applied. **Results:** While 19.8% of the participants spend between 1 and 2 hours a day on the internet, 13.1% spend less than 1 hour. A statistically significant difference was found between the internet self-efficacy and cyberchondria levels of individuals and age, marital status, gender, monthly income, daily internet usage time, and education level. It was found that there was a positive and moderately significant relationship between the participants' internet self-efficacy and cyberchondria levels.

Conclusion: According to the results of the research, it was determined that increasing internet self-efficacy in adults also increased the severity of the level of cyberchondria. It can be ensured that individuals are made aware of their conscious use of the internet, that they do not only depend on the information on the internet in case of illness, but that they also seek the opinion of experts in their field about their illnesses.

Keywords: Cyberchondria, Internet Self-Efficacy, Using Internet

¹Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Konya, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-6178-6129

²Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Konya, Türkiye. ORCID ID: 0000-0003-1264-595X

³ Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye. ORCID ID:0000-0002-0526-1651

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Konya, Türkiye. ORCID ID:0000-0001-8920-8120

Sorumlu Yazar: Şeyma KAHVECİ, KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Optisyenlik Bölümü, seyma.kahveci@karatay.edu.tr

* Bu araştırma 16-19 Haziran 2022 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen 7. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yönetimi Kongresi'nde özet bildirisi olarak yayınlanmıştır.

GİRİŞ

Öz yeterlilik kavramı, Albert Bandura'nın geliştirmiş olduğu sosyal bilişsel kuramın en önemli modellerinden bir tanesi olan karşılıklı belirleyicilik ya da bir başka ifade ile karşılıklı nedensellik ilkesine dayanmaktadır (Bandura, 1982; Sakız, 2013). Öz yeterlilik kavramını Bandura, “muhtemel durumları yönetmek için gerekli olan eylem planlarını organize etmek ve yürütmek için kişinin kabiliyetlerine inanması” olarak tanımlamaktadır (Bandura, 1995). Öz yeterliliğin bireylerin davranış seçimlerine ve performanslarına etki ettiği tespit edilmiştir (Durmaz ve Ören, 2017). Öz yeterlilik, bireylerin yeterliliklerini nasıl geliştireceğine ve nasıl arttıracığına dair birtakım sorulara cevap vermektedir (Çavuşoğlu, 2022).

Günlük yaşamın insanlar için vazgeçilmez araçlarından biri haline gelen internet, son otuz yıl içerisinde de kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır (Akın vd., 2014). Kişilerarası iletişimi kolaylaştırması ve bilgi erişimine hız kazandırmasının yanı sıra internet, insanlar için yeni fırsatlar sunan faaliyet alanı olmaktadır (Piazza ve Bering, 2009). İnternetin günümüzde yaygın olarak kullanılması karşımıza internet öz yeterliliği kavramını çıkartmaktadır. Yüksek düzeyde internet öz yeterliliğine sahip kişiler teknolojiyle ilgili etkinliklere daha sık katılmaktadır (Kim ve Glassman, 2013). O halde internet öz yeterliliği; kişinin bir internet ortamında çevrim içi ile ilgili görevleri yerine getirme, uygun eylemleri organize etme ve gerçekleştirme, bireylerin ihtiyaç duyduğu başarıları sağlamaya yönelik güven düzeyini gösteren bir öz-inanç anlamına gelmektedir (Sun vd., 2016).

İnternetin günümüzde hızla yaygınlaşmasının ve erişiminin insanlar için kolaylaşmasının doğal bir sonucu da bireylerin sağlıkları ile ilgili araştırma tercihlerinde en önemli bilgi kaynağı haline gelmesidir (McElroy vd.,2019). Bireylerin sıklıkla sağlık konusunda internete başvurmaları yararlı bir durum olarak değerlendirilse de özellikle internet öz yeterliliğine sahip olmayan bireylerin elde etmiş olduğu eksik veya yanlış bilgiler ışığında sağlık durumları için önemli bir tehdit unsuru olabilmektedir (Koc ve Barut, 2016; Barut Tuğtekin ve Koc, 2020).

Söz konusu potansiyel tehditler arasında; bireyler hastalık belirtilerini yorumlayarak kendi kendilerine yanlış teşhis koyma davranışı sergilemeleri, bunun sonucunda uygun olmayan tedavi yöntemlerine başvurmaları ya da endişe ve korku düzeylerini artırmaları gibi çeşitli olumsuz birtakım olaylara neden olabilmektedir (McElroy vd., 2019). Özellikle internet aracılığı ile sağlık arama davranışı sergileyen bireylerin büyük bir çoğunluğu, rahatsızlıkları hakkında herhangi bir yargıda bulunurken pozitif durumlardan ziyade daha çok negatif durumlara hatta korkutucu durumlara eğilim gösterdiği ve tüm bunların sonucu olarak da bireysel kaygı düzeylerinde artış yaşadığı belirtilmektedir (Starcevic ve Berle, 2013). Bu durum siberkondri kavramına dikkat çekmektedir. McElroy ve Shevlin'e (2014) göre kavramsal olarak siberkondri; bireylerin sağlık ve hastalık durumları ile ilgili yapmış oldukları çevrim içi bilgi arama davranışları sonucunda ortaya çıkan yüksek düzeyde endişe/kaygı veya korku artışı olarak tanımlanmaktadır.

İnternetin günlük yaşamın her alanında giderek yaygınlaşmasıyla birlikte internet öz yeterliliği daha da önem kazanan bir olguya dönüşmektedir. İnternet öz yeterliliğine sahip olan bireyler hastalık durumları ile ilgili araştırma yapmaya istek duymakta, sağlık durumları ile ilgili merak ettiklerini internet uygulamalarını da kullanarak çözüme kavuşturmak istemektedirler (Akın vd., 2014). Herhangi bir sağlık sorununda internete başvuranlarda endişenin gelişebileceği, bu bilgilere güvenip karar alma sonucunda da bu endişenin arttığı

yapılan araştırmalarda gözler önüne serilmektedir (Tarhan vd., 2021). Bu durum, bireylerin siberkondri ciddiyet düzeyini arttırabilmekte ve daha ileri aşamalarda siberkondri hastalığına sebep olabilmektedir. Bu anlamda internet kullanımını esnasında daha bilinçli bir kullanıcı olmak ve öz yeterliliğe sahip olmak yeni kuşak hastalığı olarak tabir edilen siberkondri için önemli bir hale gelmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, bireylerde internet öz yeterliliğinin siberkondri ciddiyeti ile ilişkisinin incelenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma Konya ilinde yaşayan 18 yaş üzeri bireylere uygulanan tanımlayıcı nitelikte nicel bir araştırmadır. Araştırmada yetişkin bireylerde internet öz yeterliliğinin siberkondri ciddiyeti ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2021 yılında yayınlanan Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre Konya ilinde yaşayan toplam 2.227.017 kişi bulunmaktadır. Araştırmada yeterli örneklem büyüklüğünü belirlemek için, $n_0 = [(t \times S) / d]^2$, $n = [n_0 / (1 + (n_0 / N))]$ formülü kullanılarak uygun örneklem sayısı hesaplanmıştır (Gürbüz ve Şahin 2018).

N: (Evrenin Büyüklüğü)

t: Güven düzeyine karşılık gelen tablo z değeri

s: Evren için tahmin edilen standart sapma

d: Kabul edilebilir sapma toleransı

n: Örneklem Büyüklüğü'

Formülde gerekli değerleri yerine koyduğumuzda;

$$n_0 = [(1,96 \times 0,5) / 0,05]^2 = 384,16$$

$$n = [384,16 / (1 + (384,16 / 2227017))] = 384,09 \text{ sayısı bulunmuştur. Bu anlamda}$$

araştırmanın örneklemine 440 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. İlk bölümde; katılımcıların için ilgili literatür taranarak oluşturulan demografik veri formu yer almaktadır. İkinci bölümde ise İnternet Öz Yeterliliği Ölçeği (İÖYÖ) ile Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ) bulunmaktadır.

İnternet Öz Yeterliliği Ölçeğinin (İÖYÖ) orijinalin halini 2013 yılında Kim ve Glassman tarafından geliştirilmiş olup 2014 yılında ise Akın ve diğerleri tarafından Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 7'li Likert tipi ölçek modeli kullanılarak oluşturulmuştur ve 17 maddeden oluşan ölçeğin 5 alt boyutu bulunmaktadır (Araştırma, Ayrıştırma, Organizasyon, Yaratıcılık ve İletişim). Ölçeğin güvenirlik çalışması için yapılan analizde toplam iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,94 olarak hesaplanmıştır.

Siberkondri Ciddiyet Ölçeğinin (SCÖ) orijinal halini 2019 yılında McElroy ve diğerleri tarafından geliştirilmiş olup 2021 yılında Tuğtekin ve Barut Tuğtekin tarafından Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 5'li Likert tipi ölçek modeli kullanılarak oluşturulmuştur ve 12 maddeden oluşan ölçeğin 4 alt boyutu bulunmaktadır (Aşırı, Sıkıntı, Güven Arayışı ve Zorlama). Ölçeğin güvenirlik çalışması için yapılan analizde toplam iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,90 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler kesitsel olarak Nisan-Mayıs 2022 tarihleri arasında çevrimiçi anket yoluyla toplanmıştır. Bu araştırma ile elde edilen veriler SPSS 26.0 paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca analize başlanmadan verilerin normal dağılıma uyup uymadığı öncelikli olarak test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ve -1,5 değerleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle veriler normal dağılıma uyduğu için parametrik testler (tek yönlü varyans analizi, bağımsız gruplarda t testi, Pearson korelasyon analizi) uygulanmıştır (Aminu ve Shariff, 2014).

Araştırma Etik Yönü

Araştırmada kullanılan İnternet Öz Yeterlilik Ölçeği ile Siberkondri Ciddiyet Ölçeği için Türkçeye uyarlayan kişilerden elektronik posta yoluyla iletişime geçilerek ölçek kullanımı için gerekli izin alınmıştır. Araştırma kapsamında öncelikle bireylere ‘Bilgilendirilmiş Olur Formu’ ile araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak ilgili anketi doldurmaları istenmiştir. Ayrıca 14.03.2022 tarihinde ve 2022/34 sayılı karar ile araştırmanın yürütülebilmesi için KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz dışı Araştırmalar Etik Kurul’undan izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin bir kısmının çeşitli nedenlerle soruları içtenlikle cevaplandırmamış olma ve araştırma verilerinin çevrimiçi olarak elde edilmesi bazı katılımcılara ulaşamama olasılığı araştırmanın sınırlılığı olarak kabul edilmektedir.

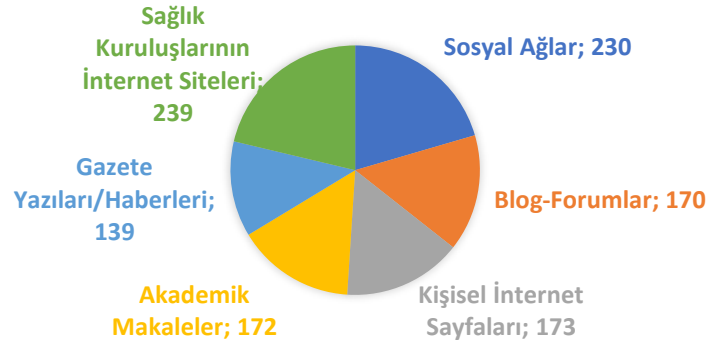
BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen veriler ve verilerin analiz sonuçları tablolar halinde bulgular başlığı altında yer verilmiştir

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular (n=440)

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Erkek	197	44,8
Kadın	243	55,2
Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
18-29 yaş	168	38,2
30-49 yaş	160	36,3
50 yaş ve üzeri	112	25,5
İnternet Kullanım Süresi	Sayı (n)	Yüzde (%)
1 saatten az	59	13,4
1 saatten fazla- 2 saatten az	87	19,8
2 saatten fazla- 3 saatten az	84	19,1
3 saatten fazla- 4 saatten az	68	15,5
4 saatten fazla- 5 saatten az	80	18,2
5 saatten fazla	62	14,1
Medeni Durum	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bekar	213	48,4
Evli	227	51,6
Gelir Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Asgari ücret altı	88	20
Asgari ücret	66	15
Asgari ücretin iki katı	118	26,8
Asgari ücretin üç katı ve üzeri	168	38,1
Eğitim Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
İlkokul-Ortaokul	75	17
Lise	112	25,5
Ön lisans	125	28,4
Lisans	93	21,1
Lisansüstü	35	8

Tablo 1’de araştırmaya katılan bireylere ait temel demografik veriler yer almaktadır. Katılımcıların %55,2’si kadın, %51,6’sı evlidir. Araştırmaya katılanların %38,2’si 18-29 yaş aralığına sahip bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca bireylerin %28,4’ü ön lisans mezunudur. %38,1’i asgari ücretin üç katı ve üzerinde aylık gelir durumuna sahiptir. Katılımcıların %19,8’i günde 1 saatten fazla- 2 saatten az internette zaman geçiriyorken, %13,1’i 1 saatten az zaman geçirmektedir.

Şekil 1. Katılımcıların Sağlıkla İlgili Araştırmalarını Yaptığı Kaynaklar

Katılımcıların “Sağlığınızla ilgili araştırma yaparken başvurduğunuz kaynaklar nelerdir?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı Şekil 1’de verilmektedir. Katılımcılara verilen ankette, başvuru kaynaklarından bir ve/veya birden fazla madde üzerinde işaretleme yapabilecekleri belirtilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; 239 katılımcı “sağlık kuruluşlarının internet siteleri” seçeneğinde, 230 katılımcı “sosyal ağlar” seçeneğinde işaretlemeler yapmıştır. Bununla birlikte 139 katılımcı sağlığı ile araştırma yaparken gazete yazıları/haberlerinden faydalandıklarını belirtmiştir.

Tablo 2. Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre İÖYÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=440)

Özellikler	Değişkenler	İÖYÖ Toplam Puan Ortalaması	Araştırma Alt Boyutu	Ayrımlaştırma Alt Boyutu	Organizasyon Alt boyutu	Yaratıcılık Alt Boyutu	İletişim Alt Boyutu
Cinsiyet	Erkek	3,80 ± 1,55	3,74±1,6	3,92 ± 1,66	3,96±1,68	3,71±1,57	3,70±1,67
	Kadın	4,56 ± 1,56	4,74±1,69	4,82 ± 1,68	4,81±1,71	4,25±1,65	4,40±1,74
	<i>t</i>	-5,03	-6,31	-5,63	-5,25	-3,49	-4,27
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
Medeni Durum	Bekar	3,99 ± 1,87	4,06±2,05	4,26 ± 2,08	4,28 ± 2,09	3,69±1,86	3,85±2,00
	Evli	4,39 ± 1,34	4,46 ± 1,42	4,53 ± 1,40	4,54 ± 1,45	4,24±1,41	4,26±1,50
	<i>t</i>	-2,47	-2,26	-1,53	-1,48	-3,36	-2,34
		0,00*	0,00*	0,12	0,13	0,00*	0,00*
Eğitim Durumu	İlkokul-Ortaokul ¹	4,93 ± 0,96	4,98±0,99	5,09± 0,99	5,11±1,05	4,76±1,15	4,81±1,27
	Lise ²	3,48±2,05	3,58±2,15	3,67 ± 2,19	3,60±2,16	3,27±2,00	3,39±2,07
	Ön lisans ³	3,86±1,21	4,01±1,48	4,05 ± 1,44	4,03±1,45	3,65±1,18	3,67±1,30
	Lisans ⁴	4,96±1,23	4,98±1,39	5,22 ± 1,32	5,30±1,31	4,66±1,46	4,80±1,58
	Lisansüstü ⁵	4,41±1,71	4,30 ± 1,89	4,51 ± 1,82	4,73±1,87	4,24±1,76	4,40±1,96
	<i>F</i>	19,13	13,65	16,55	19,48	17,11	15,40
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		4>2,3 5>2	4>2,3	4>2,3	4>2,3 5>2	4>2,3 5>2	4>2,3 5>2
Yaş	18-29 yaş ¹	4,86 ± 1,14	5,00 ± 1,36	5,21 ± 1,26	5,24±1,31	4,48±1,39	4,60±1,55
	30-49 yaş ²	3,65 ± 1,74	3,72 ± 0,87	3,77 ± 1,85	3,77±1,85	3,50±1,71	3,60±1,82
	50 yaş ve üzeri ³	4,07 ± 1,65	4,06 ± 1,64	4,14 ± 1,70	4,15±1,71	4,01±1,66	4,00±1,70
<i>F</i>		26,60	26,75	34,53	35,13	15,32	14,43
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		1>2,3	1>2,3	1>2,3	1>2,3	1>2,3	1>2,3
Gelir Durumu	Asgari ücret altı ¹	4,80± 1,23	5,06 ± 1,41	5,13 ± 1,37	5,19 ± 1,39	4,59±1,45	4,65±1,50
	Asgari ücret ²	3,72 ± 1,17	3,81±1,33	3,86 ± 1,29	3,89 ± 1,39	3,55±1,20	3,62±1,38
	Asgari ücretin iki katı ³	3,28 ± 2,17	3,28±2,21	3,37 ± 2,25	3,39 ± 2,25	3,18±2,14	3,23±2,16
	Asgari ücretin üç katı ve üzeri ⁴	4,99 ± 1,19	4,88±1,26	5,07± 1,28	5,10± 1,24	4,90±1,21	5,06±1,32
	<i>F</i>		25,83	23,69	28,09	25,98	19,69
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		4>2,1	4>2,1	4>2,1	4>2,1	4>2,1	4>2,1

Tablo 2. Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre İÖYÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=440) (Devam)

İnternet Kullanım ı	1saatten az ¹	2,18±2,02	2,06±1,87	2,26 ± 2,17	2,24 ± 2,14	2,16 ± 2,01	2,11 ±1,96
	1saatten fazla-	3,57 ±1,14	3,65±1,34	3,72 ± 1,33	3,72 ± 1,28	3,43 ± 1,11	3,36 ±1,26
	2saatten az ²						
	2saatten fazla-	4,57±1,17	4,60± 1,19	4,75± 1,27	4,82± 1,32	4,35± 1,27	4,44± 1,34
	3saatten az ³						
	3saatten fazla-	4,60±1,28	4,80±1,58	4,85±1,38	4,92±1,48	4,20±1,46	4,61±1,55
	4saatten az ⁴						
	4saatten fazla-	4,98±0,88	5,07±1,32	5,18±0,96	5,18±1,05	4,80±1,10	4,72±1,21
	5saatten az ⁵						
	5saat ve daha fazla ⁶	5,22±1,14	5,34±1,14	5,53±1,22	5,48±1,20	4,86±1,41	5,15±1,51
<i>F</i>		49,54	49,01	46,82	46,35	34,85	38,23
<i>p</i>		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		6>1,2,3	6>1,2,3	6>1,2,3	6,5,4,3>1,2	6,5,4,3>1,2	6,5,4,3>1,2

Post-Hoc testleri a=Tukey HSD, * p<0,05 **p<0,001, 2022 yılı için Asgari ücret: 4253 Türk lirası

Tablo 2’de katılımcıların İnternet Öz Yeterliliği Ölçeğinden aldıkları puanlar ile demografik özelliklerinin karşılaştırılması verilmiştir. Bireylerin internet öz yeterlilikleri ile yaş, medeni durum, cinsiyet, aylık gelir durumu, günlük internet kullanım süresi, öğrenim durumu arasında istatistiksel açıdan incelendiğinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Bu analiz sonuna göre kadınların genel ölçek ortalaması ve alt boyut ortalamalarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Evli bireyler bekar bireylere oranla İÖYÖ’den daha yüksek puan almıştır. Ayrıca evli bireyler araştırma, yaratıcılık ve iletişim alt boyutlarından daha yüksek puana sahip olduğu görülmüştür. Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip bireylerin, ölçek genel ortalaması ve tüm alt boyutlarda lise ve ön lisans mezunu bireylerden daha iyi düzeyde internet öz yeterliliğine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lisansüstü öğrenim düzeyine sahip bireylerin internet öz yeterlilik ölçeği genel ortalamalarının ve iletişim, organizasyon, yaratıcılık alt boyut ortalamalarının lise mezunu bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Tablo 2’ye göre internet öz yeterlilik ölçeği genel ortalaması ve alt boyut ortalamaları incelendiğinde 18-29 yaş grubunda yer alan bireylerin 30-49 yaş ve 50 yaş ve üzeri bireylerden yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca internet öz yeterlilik düzeyleri asgari ücretin üç katı ve üzeri aylık gelir durumuna sahip bireylerin asgari ücret ve asgari ücret altında gelir durumuna sahip bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Günlük olarak internette 5 saat ve daha fazla zaman geçiren katılımcıların internet öz yeterlilik ölçek genel ortalamaları ve araştırma, ayrıştırma alt boyut ortalamalarının 3 saatten az olan katılımcılara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre SCÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=440)

Özellikler	Değişkenler	SCÖ Toplam Puan Ortalaması	Aşırı Alt Boyutu	Sıkıntı Alt Boyutu	Güven Arayışı Alt Boyutu	Zorlama Alt Boyutu
Cinsiyet	Erkek	3,80 ± 1,55	2,56±1,18	2,51 ± 1,14	2,56±1,18	2,33±1,17
	Kadın	3,87 ± 0,48	3,18 ±1,28	3,13 ± 1,35	3,18±1,28	2,68±1,53
	<i>t</i>	-5,42	-5,28	-5,20	-5,28	-2,70
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
Medeni Durum	Bekar	2,45 ± 0,96	2,44± 1,05	2,39 ± 1,08	2,44±1,05	1,87±0,96
	Evli	3,23 ± 1,29	3,24 ± 1,32	3,19 ± 1,34	3,24±1,32	3,00±1,46
	<i>t</i>	-7,28	-7,05	-6,91	-7,05	-9,07
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
Eğitim Durumu	İlkokul-Ortaokul ¹	4,03±1,27	4,02±1,32	4,08±1,23	4,082 ± 1,32	3,85±1,51
	Lise ²	2,67±1,60	2,70±1,63	2,61± 1,64	2,70± 1,63	2,49±1,65
	Ön lisans ³	2,53±0,75	2,52±0,82	2,47 ± 0,81	2,52 ± 0,82	2,27±0,79
	Lisans ⁴	2,89±0,66	2,89± 0,78	2,84± 0,88	2,89± 0,78	2,09±0,97
	Lisansüstü ⁵	2,53±0,87	2,53± 0,87	2,43± 0,97	2,53± 0,87	1,89±1,07
	<i>F</i>	25,04	22,34	26,27	22,34	27,48
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		1>2,3,4,5	1>2,3,4,5	1>2,3,4,5	1>2,3,4,5	1>2,3,4,5
Yaş	18-29 yaş ¹	2,86±0,62	2,86±0,81	2,77±0,86	2,86±0,81	2,14±0,95
	30-49 yaş ²	2,76±1,38	2,77±1,40	2,73 ± 1,42	2,77±1,40	2,57±1,44
	50 yaş ve üzeri ³	3,15± 1,58	3,13± 1,59	3,16±1,59	3,13±1,59	3,04±0,67
	<i>F</i>	3,52	2,78	4,25	6,78	15,14
		0,00*	0,63	0,00*	0,62	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		3>2		3>1,2		3>1,2
Gelir Durumu	Asgari ücret altı ¹	2,67±1,60	2,70±1,63	2,61±1,64	2,70±1,63	2,49±1,65
	Asgari ücret ²	2,53±0,75	2,52±0,82	2,47 ± 0,81	2,52 ± 0,82	2,27±0,79
	Asgari ücretin iki katı ³	2,89±0,66	2,89±0,78	2,84±0,88	2,89±0,78	2,09±0,97
	Asgari ücretin üç katı ve üzeri ⁴	2,53±0,87	2,53±0,87	2,43±0,97	2,53±0,87	1,89±1,07
	<i>F</i>	22,56	20,82	21,55	20,82	23,50
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		4>1,2,3	4>1,2,3	4>1,2,3	4>1,2,3	4>1,2,3
İnternet Kullanımı	1saatten az ¹	1,3 ± 0,62	1,44±0,79	1,33 ± 0,62	1,31 ± 0,61	1,27 ± 0,61
	1saatten fazla-2saatten az ²	2,33±0,55	2,60±0,91	2,29 ± 0,55	2,34±0,65	2,09±0,57
	2saatten fazla-3saatten az ³	3,36±1,20	3,86±1,10	3,26±1,35	3,42±1,25	2,88±1,54
	3saatten fazla-4saatten az ⁴	2,86±0,72	3,38±0,92	2,85±0,85	2,80±0,84	2,41±0,97
	4saatten fazla-5saatten az ⁵	4,03±1,13	4,38±0,90	3,98±1,24	4,07±1,12	3,69±1,53
	5saat ve daha fazla ⁶	3,15±0,98	3,93±0,83	3,11±1,19	3,09±3,06	3,47±1,45
<i>F</i>	70,10	91,21	53,61	66,49	32,10	
		0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
<i>Post-Hoc^a</i>		6>1,2,3	6>1,2,3	6>1,2,3	6>1,2,3	6>1,2,3

Post-Hoc testleri a=Tukey HSD, * p<0,05 **p<0,001, 2022 yılı için Asgari ücret: 4253 Türk lirası

Tablo 3'te katılımcıların Siberkondri Ciddiyet Ölçeğinden aldıkları puanlar ile temel demografik özelliklerinin karşılaştırılması yer almaktadır. Bireylerin siberkondri düzeyleri ile yaş, medeni durum, cinsiyet, aylık gelir durumu, günlük internet kullanım süresi, öğrenim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır (p<0,05). Buna göre kadın katılımcıların SCÖ toplam puan ortalamaları ve aşırı, sıkıntı ve güven arayışı alt boyut puan ortalamaları; evli katılımcıların SCÖ toplam puan ortalamaları ve ölçeğin tüm alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşları, SCÖ toplam puan ortalamaları ve sıkıntı, zorlama alt boyut puan ortalamaları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. İlkokul-Ortaokul düzeyinde öğrenim durumuna sahip bireylerin SCÖ toplam puan ortalamaları

ve alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aylık gelir durumu asgari ücretin üç katı ve üzerinde olan bireylerin diğer gruplara göre siberkondri düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların günlük internet kullanım süreleri, SCÖ toplam puan ortalamaları ve ölçeğin alt boyut puan ortalamaları anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 4. İÖYÖ ve SCÖ Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi

	İÖYSSCÖ	SCÖ
1. İÖYÖ	1	0,538**
2.SCÖ	0,538**	1

N=440, * p<0,05, **p<0,001

Pearson korelasyon katsayıları $r=0.01-0.29$ aralığında ise düşük düzeyde ilişki, $r=0.30-0.70$ aralığında ise orta düzey ilişki ve $r=0.71-0.99$ aralığında ise yüksek düzey ilişkiden bahsedilir (Köklü vd., 2007). Tablo 4’de görüldüğü gibi katılımcıların internet öz yeterlik ile siberkondri düzeyleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,538$ $p>0,01$). Bireylerin internet öz yeterlilik düzeyleri arttıkça siberkondri düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

TARTIŞMA

Bu araştırma yetişkin bireylerin internet öz yeterliliklerinin siberkondri ciddiyeti ile ilişkisini ortaya koymaktadır. Elde edilen verilerle katılımcıların yaklaşık yarısının günlük 3 saatten fazla internet kullandığı tespit edilmiştir. Bu durumun, günümüzde internetin cep telefonundan rahatlıkla erişilebilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda katılımcılar, kendi sağlıkları ile ilgili araştırmalarını çoğunlukla sağlık kuruluşlarının internet sitelerinden ve sosyal ağlardan yaptıklarını belirtmiştir. Bireylerin internete kolaylıkla erişilebilmesi, sağlık sorunları ile karşılaştıklarında profesyonel sağlık hizmeti almadan önce sıklıkla internetten bilgi arama davranışı göstermekte olduğunu açıklamaktadır.

Araştırmada yetişkin bireyler arasında kadınların daha yüksek internet öz yeterliliğine ve siberkondri ciddiyetine sahip oldukları tespit edilmiştir. Ertaş ve diğerlerinin (2020), Uzun (2016)’un çalışma sonuçları araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir. Kadınların daha yüksek internet öz yeterliliğine ve siberkondri ciddiyetine sahip olmalarının hem kendileri için hem de çevresinde yer alan bireyler için daha fazla araştırma yaptıklarını düşündürmektedir. Diğer yandan bireylerin internet öz yeterlilik ve siberkondri düzeylerinin cinsiyete göre değerlendirilmesinde farklı sonuçlara ulaşılan araştırmalar mevcuttur. Kabaran ve diğerleri (2016), Keskin ve Aktay (2021) tarafından yapılmış olan araştırmada internet öz yeterliliğinin ve Deniz (2020), Elciyar ve Taşçı (2017) tarafından yapılmış olan araştırmada siberkondri düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Balay ve diğerlerinin (2015), Daloo ve diğerlerinin (2023), Yenilmez ve diğerlerinin (2011) yaptığı araştırmada ise erkeklerin internet öz yeterlilik inançları, kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan bireylerin daha yüksek internet öz yeterliliğine sahip olduğunu göstermektedir. Diğer yandan ilkökul ve ortaokul düzeyindeki katılımcıların daha yüksek siberkondri ciddiyetine sahip oldukları belirlenmiştir. Deniz (2020) tarafından yapılan araştırmada lise, ortaokul, ilkökul

düzeyinde eğitim almış bireylerin daha yüksek düzeyde siberkondri düzeyine sahip olmasının sonucuna ulaşılması araştırmamızı destekler niteliktedir. İnternette sağlık bilgisi aramanın önemli bir bileşeni olan eğitim durumunun yüksek olması siberkondriye ilişkin bulgularda da olumlu yansımalara etki etmiştir (Başoğlu, 2018). Böylece eğitim düzeyinin artmasının, sağlıkla ilgili araştırmalarda internette karşılaşılan bilgilerin yanlış yorumlanmasından kaynaklanabilecek endişelenmeleri azalttığını söyleyebiliriz.

Araştırmaya göre bireylerin yaşı artıkça siberkondri düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Ancak Uzun (2016)'ın çalışma sonucuna göre 35 yaş ve altı olanların siberkondri puanı 35 yaş üzerinde olanlara göre daha yüksektir. Başoğlu (2018)'in yaptığı çalışmada ise gelir durumu ile siberkondri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmaya göre bireylerin yaşı artıkça internet öz yeterliliklerinin azaldığı tespit edilmiştir. Balay ve diğerlerinin (2015) çalışmasına göre 30 yaş ve altında olan bireylerin internet öz yeterlilik düzeyleri 51 yaş ve üzerinde olan bireylere göre daha yüksek olduğunu tespit edilmesi araştırma sonucumuzla paralellik göstermektedir. İlgili literatür bunu destekler niteliktedir (Yenilmez vd., 2011). Keskin (2019) yapmış olduğu çalışmada ise bireylerin yaşı artıkça internet öz yeterliliklerinin de arttığı yönündedir.

Araştırma sonucuna göre, aylık gelir durumu asgari ücretin üç katı ve üzerinde olan bireylerin diğer bireylere göre siberkondri düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili olarak Ertaş ve diğerlerinin (2020), Lewis (2006)'in yaptığı çalışmada da sosyoekonomik seviyesi daha yüksek olanların daha fazla sağlık bilgisi aradığı ve siberkondri düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca internet öz yeterlilik düzeyleri asgari ücretin üç katı ve üzeri aylık gelir durumuna sahip bireylerin asgari ücret ve asgari ücret altında gelir durumuna sahip bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bireyler rahatsızlandıkları zaman hastalığın belirtilerini ve tedavi yollarını internet üzerinden araştırarak hastalıktan kurtulmaya çabalamaktadır. Öyle ki bu süreçte bireyler bazı rahatsızlıklarını araştırırken ciddi rahatsızlığa yakalandığını düşünerek endişelenebilmektedir. Bu endişeli durumlar siberkondriyi meydana getirebilmektedir. Araştırmadan elde ettiğimiz bulgular da internet öz yeterliliği artıkça, siberkondri ciddiyetinin de arttığını göstermektedir. Başoğlu (2018), Ertaş ve diğerlerinin (2020), Karpaul (2014) yaptığı çalışmaya göre internette harcanan zaman artıkça sağlık anksiyetesinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca günlük internet kullanım süresi fazla olan bireylerde siberkondri ciddiyetinin de yüksek olması bu bulguyu desteklemektedir. şenyuva (2017) yaptığı araştırmada internet öz yeterliliği artıkça çevrim içi bilgi arama davranışının da arttığını tespit etmiştir. Siberkondri, çevrimiçi olarak aranan bilgilerin sağlıkla ilgili olması ile yakından ilişkilidir (Vismara vd., 2020). Khazaal ve diğerlerinin (2021) yaptıkları araştırmada sağlık ile ilgili internet kullanımının siberkondri ile önemli ölçüde ilişkili olduğu belirtilmektedir. Fergus ve Spada'nın (2017) araştırmasında, bireylerin bilinçsiz internet kullanımı artıkça siberkondri düzeylerinde de artış olduğu belirtilmiştir. Diğer yandan Catedrilla ve diğerlerinin (2021) yaptıkları araştırmada internet öz yeterliliğinin siberkondriyi olumlu yönde etkilemediği açıklanmaktadır. Bu farklılığın araştırmalarının örneklemlerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünölmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma internet öz yeterliliği ile siberkondri ciddiyeti arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Aynı zamanda internet öz yeterliliği ve siberkondri ciddiyeti ile cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, yaş, gelir durumu, internet kullanımı arasında fark olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen sonuç, internet öz yeterliliğinin artmasının, siberkondri ciddiyetinin de artmasına yol açtığını göstermektedir. İnternet kullanımının her geçen gün artması, sağlık ile ilgili bilgi arayışının olası olumsuz etkilerinden birisi olan siberkondriyi de tetiklemektedir. Siberkondri bireylerin internet üzerinde sağlık durumları ile ilgili arayışa girmesiyle olası en kötü durumun kendilerinde olacağını düşüncesi endişelenmeleri ve kaygılanmaları olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla siberkondrinin olası etkilerinin azaltılması gerekmektedir. Siberkondrinin olası etkilerinin azaltılması için de bireylerin interneti bilinçli kullanması, hastalanması durumunda sadece internetteki bilgilere bağlı kalınmaması, bireyin hastalığıyla ilgili alanında uzman kişilerin de görüşüne başvurması konusunda bilinçlendirilmesi sağlanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların çoğunluğu sağlık ile ilgili bilgi arayışını çoğunlukla sağlık kuruluşlarının internet sitelerinden ve sosyal ağlardan aldığını belirtmiştir. Günümüzde internet çok kolay ulaşılabilir konumda olsa da sosyal ağlardaki bazı bilgilerin güvenilir kaynaklardan paylaşılmaması bireyleri yanlış yönlendirebilir. Bu anlamda günlük internet kullanım sürelerinin kısaltılması, internetin gereksiz yere kullanımının azaltılması, internetin bilinçli kullanımı ve siberkondri konularında toplumu bilgilendirecek eğitim programları yapılabilir. Ayrıca internet öz yeterliliği ve siberkondrinin başka konularla ilişkilendirilerek farklı örneklerde araştırmalar yapılabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Araştırmada herhangi bir kurum veya kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

Araştırmanın Fikri/Kavramı: ŞK
Araştırmanın Tasarımı: ŞK, SNÜ, HT
Denetleme/Danışmanlık: YUÖ
Veri Toplama ve/veya İşleme: ŞK, SNÜ, HT
Verilerin Analizi ve Yorumu: SNÜ
Literatür Taraması: ŞK, HT
Makalenin Yazımı: ŞK, SNÜ, HT
Eleştirel İnceleme: ŞK, HT

KAYNAKLAR

Akın, A., Kaya, M., Akın, Ü., Sahranç, Ü., & Uğur, E. (2014). İnternet öz-yeterliliği ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 404-415. <http://dx.doi.org/10.14686/BUEFAD.201428191>

Balay, R., Kaya, A., & Çevik, M. N. (2015). Öğretmenlerin internete yönelik tutumları ve eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inanç düzeyleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(23), 16-31. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.01935>

Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 1221-47. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.37.2.122>

Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*, NY: Cambridge University Press.
Barut Tuğtekin, E., & Koç, M. (2020). Understanding the relationship between new media literacy, communication skills and democratic tendency: model development and testing. *New Media & Society*, 22(10), 1922-1941. <https://doi.org/10.1177/1461444819887705>

Başoğlu, M.A. (2018). *Edirne il merkezinde 15-49 yaş grubu kadınlarda siberkondrinin sürekli kaygı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi*. [Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi]. <https://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/4879> .

Catedrilla, J., Ebarido, R., Limpin, L., Dela Vega, C.J., & Doce, L.J. (2022). Health anxiety, information anxiety, and internet self-efficacy on cyberchondria among Filipino young professionals during the COVID-19 pandemic. *In 30th International Conference on Computers in Education Conference, ICCE 2022*, 604-610.

Çavuşoğlu, V., (2022). *İşe adanma ve öz yeterliliğin akademik performans üzerindeki etkisi: Çanakkale Onsekiz mart Üniversitesi'nde bir araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. <https://acikerisim.comu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12428/5832> .

Daloo, D.F.A., Genç, F.A., Kalınca, S., & Halisdemir, H. (2023). Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin internet kullanımı öz yeterliklerinin araştırılması. *Anatolia Sport Research*, 4(3), 34-41. <https://www.anatoliasr.org/index.php/asr/article/view/84>

Deniz, S. (2020). Bireylerin E-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeylerinin incelenmesi. *İnsan & İnsan*, 7(24), 84-96. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.674726>

Durmaz, Ş., & Ören, K. (2017). Özyeterlilik ve özgüvenin işgücü ve istihdama etkisine bir bakış. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 109-120. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi <http://iibfdergi.aksaray.edu.tr> .

Elciyar, K., & Taşçı, d. (2017). Siberkondri Ciddiyet Ölçeği'nin Anadolu Üniversitesi iletişim bilimleri fakültesi öğrencilerine uygulanması. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 57-70. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader/issue/31877/350392> .

Ertaş, H., Kıracı, R., & Ünal, S.N. (2020). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin siberkondri düzeyleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(23), 1748-1764. <https://doi.org/10.26466/opus.616396>.

Gürbüz, S., & Şahin, F. (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. 4.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Hjelm, K., Bard, K., Nyberg, P., & Apelqvist, J. (2003). Religious and cultural distance in beliefs about health and illness in women with diabetes mellitus of different origin living in Sweden. *International Journal of Nursing Studies*, 40(6), 627-643. [https://doi.org/10.1016/S0020-7489\(03\)00020-8](https://doi.org/10.1016/S0020-7489(03)00020-8)

Hjelm, K.G., Bard, K., Nyberg, P., & Apelqvist, J. (2005). Beliefs about health and diabetes in men of different ethnic origin. *Journal of Advanced Nursing*, 50(1), 47-59. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03348.x>

Kabaran, H., Altıntaş, S., & Göçen Kabaran, G. (2016). Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inançları ile akademik öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-11. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ekuat/issue/25921/273152> .

Karmpaul, S., & Brown, R.J. (2014). Health-related internet habits and health anxiety in university students. *Anxiety Stress Coping*, 27(5), 542-54. <https://doi.org/10.1080/10615806.2014.888061>

Keski, T. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin eğitsel internet öz-yeterlikleri ve öğretmenlik öz-yeterliklerinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/418505> .

Keskin, T., & Aktay, S. (2021). Sınıf öğretmenlerinin eğitsel internet kullanım öz-yeterlikleri ve öğretmenlik öz-yeterliklerinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 579-596. <https://doi.org/10.21666/muefd.846281>

Khazaal, Y., Chatton, A., Rochat, L., Hede, V., Viswasam, K., Penzenstadler, L., ... Starcevic, V. (2021). Compulsive health-related internet use and cyberchondria. *European Addiction Research*, 27(1), 58-66. <https://doi.org/10.1159/000510922>

Kim, Y., & Glassman, M. (2013). Beyond search and communication: development and validation of the internet self-efficacy scale. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1421-1429. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.01.018>

Koç, M., & Barut, E. (2016). Development and validation of new media literacy scale (NMLS) for university students. *Computers in Human Behavior*, 63, 834-843. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.06.035>

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş., Coklu, Ö. (2006) Sosyal Bilimler İçin İstatistik. *PegemA Yayınları*; Ankara.

Lewis, T. (2006). Seeking health information on the internet: lifestyle choice or bad attack of cyberchondria? *Media Culture Society*, 28(4), 521-539. <https://doi.org/10.1177/016344370606502>

McElroy, E., Kearney, M., Touhey, J., Evans, J., Cooke, Y., & Shevlin, M. (2019). The CSS-12: development and validation of a short-form version of the cyberchondria severity scale. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 22(5), 330-335. <https://doi.org/10.1089/cyber.2018.0624>

McElroy, E., & Shevlin, M. (2014). The development and initial validation of the cyberchondria severity scale (CSS). *Journal of Anxiety Disorders*, 28(2), 259-265. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2013.12.007>

Piazza, J., & Bering, J.M. (2009). Evolutionary cyber-psychology: applying an evolutionary framework to internet behavior. *Computers in Human Behavior*, 25, 1258-1269. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.07.002>

Sakız, G. (2013). Başarıda anahtar kelime: öz-yeterlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 185-209. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153499>.

Starcevic, V., & Berle, D. (2013). Cyberchondria: towards a better understanding of excessive health related internet use. *Expert Review of Neurotherapeutics*, 13(2), 205-213. <https://doi.org/10.1586/ern.12.162>.

Sun, J.C.Y., Yu, S.J., Lin, S.S.J., & Tseng, S.S. (2016). The mediating effect of anti-phishing self-efficacy between college students' internet self-efficacy and anti-phishing behavior and gender difference. *Computers in Human Behavior*, 59, 249-257. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.02.004>

Şenyuva, E. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin internet öz-yeterlikleri ile çevrimiçi bilgi arama stratejileri ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 102-116. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/32959/305587> .

Tarhan, N., Tutgun, Ünal, A., & Ekinci, Y. (2021). Yeni kuşak hastalığı siberkondri: yeni medya çağında kuşakların siberkondri düzeyleri ile sağlık okuryazarlığı ilişkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4253-4297. <https://doi.org/10.26466/opus.855959>.

Tuğtekin, U., & Barut Tuğtekin, E. (2021). Siberkondri ciddiyet ölçeğinin kısa formunun Türkçe' ye uyarlanması ve öğretmen adaylarının aşırı çevrim içi bilgi arama davranışları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(6), 1747-1762. <https://doi.org/10.18506/anemon.963253>.

Uzun, S.U. (2016). *Pamukkale Üniversitesi çalışanlarında siberkondri düzeyi ve etkileyen etmenler*. [Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. <https://gcris.pau.edu.tr/handle/11499/944>.

Vismara, M., Caricasole, V., Starcevic, V., Cinosi, E., Dell'Osso, B., Martinotti, G., & Fineberg, N.A. (2020). Is cyberchondria a new transdiagnostic digital compulsive syndrome? A systematic review of the evidence. *Comprehensive psychiatry*, 99, 152167. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152167>

Yenilmez, K., Turgut, M., Anapa, P. & Ersoy, M. (2011). *İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz-yeterlik inançları* [Sözlü Sunum] 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Elazığ, Fırat Üniversitesi.